

VERSLAG

VAN DE RIJKSCOMMISSIE VOOR GEODESIE AANGAANDE HAAR WERKZAAMHEDEN OVER HET JAAR 1943

De samenstelling van de commissie onderging in het jaar 1943 geen verandering. De werkzaamheden werden door de bijzondere omstandigheden eenigermate nadeelig beïnvloed, doch de vergaderingen konden op een enkele na geregeld doorgang vinden. Er bleken ook tegenwoordig voldoende problemen te zijn om tot vruchtbare besprekingen op de vergaderingen te geraken.

Er werd in het verslagjaar tweemaal vergaderd. Voordrachten werden gehouden over de volgende onderwerpen:

„Azimuthsbepaling op Polaris”, door R. Roelofs, en „Korte mededeeling over de systematische fouten in de bestaande fundamentealcatalogie van sterposities”, door Prof. Dr. J. H. Oort.

Het geeft verder de commissie voldoening te kunnen mededeelen, dat een bijdrage kon worden geleverd tot de bepaling van de geologische gesteldheid van den bodem van Nederland.

De commissie ontving van het lid J. M. Tienstra de volgende mededeeling omtrent het werk van den Bijhoudingsdienst van de Rijksdriehoeksmeting. Het personeel van den Bijhoudingsdienst der Rijksdriehoeksmeting onderging in het jaar 1943 geen verandering. De eerste maanden van het jaar werden de berekeningen van de waarnemingen in 1942 voortgezet en voltooid. Nieuwe bijzonderheden deden zich daarbij niet voor. Weer werd geconstateerd, dat in het gebied van Overijssel, van Zwolle Oostwaarts tot aan de Rijksgrens de puntsbepaling ook thans weer de eerder geconstateerde moeilijkheden opleverde. Een definitief oordeel kon daarover niet worden uitgesproken. Wel scheen de oorzaak gezocht te moeten worden in de ligging van de Tusschenpunten en in de daarop gebaseerde bepaling van de eerst behandelde secundaire punten.

De zomerwerkzaamheden te velde werden met de normale bezetting uitgevoerd.

Onder leiding van den landmeter A. J. H. Meertens werkten twee meetploegen. Door de eerste ploeg (waarnemer C. de Vries)

werden metingen verricht te Apeldoorn, langs den Noordrand van de Veluwe, ten Noorden en ten Noordoosten van Deventer en in de omgeving van Voorst. De tweede ploeg (waarnemer H. A. Verhoef) bepaalde punten te Deventer en Zutphen en omgeving, benevens in de streek begrensd door de lijnen Lochem, Holten, Rijssen, Goor en tenslotte te Delden.

Van de beide meetploegen onder leiding van den landmeter G. J. Bruins, werkte de eerste (waarnemer D. K. Bloemendaal) langs den Hollandschen IJssel en de Lek, te Rotterdam, Berkel en Rodenrijs. Een aanvang werd gemaakt met metingen in de omgeving van Enschedé. De tweede (waarnemer F. W. Pieters) is werkzaam geweest in Meppel en omgeving, de Noordwesthoek van Overijssel en in Wolvega.

Tenslotte opereerde de landmeter Mr. J. W. H. Swane in de Betuwe in de omgeving van Geldermalsen. In totaal werden 127 punten nieuw bepaald, waarvan 118 werden gecentreerd. Bovendien werden 22 oude punten gecentreerd.

De werkzaamheden hebben zeer geleden onder de gebrekkige vervoersmogelijkheden. Er werd den Dienst, weinig of geen benzine toegewezen, zoodat het transport op allerhande primitieve en tijdroovende manieren moest plaats vinden.

De bewerking van het kaartregister van de bepaalde punten is geheel gereed voor de provincies Drente, Utrecht, Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Voor Noord-Holland is het gereed op een klein gedeelte in het Noorden na. In Overijssel en Gelderland is het in bewerking, terwijl Friesland en Groningen nog geheel behandeld moeten worden.

In het bovengenoemde gebied van Overijssel, waar moeite met de puntsbepaling werd ondervonden, werd in den zomer een onderzoek van het terrein uitgevoerd. Hierbij bleek, dat een belangrijke verbetering van de mogelijkheden ontstaan is, door de aanwezigheid van een aantal zeer hooge, nieuw gebouwde watertorens. Overwogen wordt daarom een aantal met zorg te bepalen nieuwe tusschenpunten in dit gebied in te schakelen.

Over de stand van de nauwkeurigheidswaterpassing ontving de commissie van den Meetdienst van den Rijkswaterstaat het onderstaande bericht.

Voortgezet werd de aansluiting aan het nieuwe net van de oude peilmerken welke sinds 1923 niet meer gewaterpast zijn.

Voortgegaan werd met de berekening van de N.A.P.hoogten van de overige peilmerken in het nieuwe systeem.

Van de 6e uitgave der N.A.P.registers zijn thans verschenen

de Registers VIII Utrecht en V Gelderland. Register X Zuid-Holland is ter perse.

Voortgezet werd de studie over het A.P. en de bodembeweging van Nederland.

De zwaartekrachtswaarnemingen in Nederland werden ook dit jaar met het door de Bataafsche Petroleum-Mij. ter beschikking gestelde Thijssentoestel voortgezet; gemeten werd in de provincie Noord-Brabant. Het toestel werd ongeveer half Maart van de B.P.M. ontvangen en tegen het einde dezer maand werden de waarnemingen aangevangen. Zij werden zonder noemenswaardige onderbreking tot het einde van het jaar voortgezet en de berekeningen en vereffeningen werden geregeld bijgehouden; deze laatste geschieden in het Geologisch Instituut van de Rijks Universiteit te Utrecht. In 1943 werden er $\pm$ 240 stations opgemeten. Waarnemingen en berekeningen stonden onder leiding van Dr. W. Nieuwenkamp en de meer onmiddellijke leiding der veldwaarnemingen lag in handen van Dr. A. Th. C. Rutgers.

De voorbereiding door den voorzitter der commissie van het vierde deel van „Gravity Expeditions at Sea” werd voortgezet. Zij werd vertraagd doordat de resultaten bereikt met een bijzondere studie aangaande het probleem der spanningen, die in de aardkorst door een poolverschuiving worden teweeggebracht, een nieuwe bewerking en interpretatie van het materiaal der zwaartekrachtswaarnemingen gewenscht maakte. Deze werd aangevangen.

Het instrumentarium van de commissie onderging geen uitbreiding en publicaties vonden niet plaats.

Namens de Rijkscommissie voor Geodesie,
F. A. VENING MEINESZ, *Voorzitter*.
J. M. TIENSTRA, *wnd. Secretaris*.

